

les traduccions cast.), devia sentir-ho a Mall. (era de Sólter), car els escassos afegits que fa al *Damen*. semblen fundats en un ús mallorquí; i no calca els diccs. del Princ.; *AlcM* dona també *entrellat* com usat a Men., i una pronúncia «balear *əntrelát*». En tot cas, en l'ús explicat pel Lab., és un terme comuníssim en cat. central; i corrent, em sembla, no sols en tot el cat. or., sinó potser a tot el Princ.

De fet, els nostres bons prosistes, en els quals abunda, no ens deixarien mentir: «El Gran Rabí, que ell sap treure per la cabala, l'*entrellat* de les Sagrades Escripures», Em Vilanova (*Entre Fam.*, 189); el *DAG.* es limita a citar-lo d'un comentari periodístic: «que la ciutat fes una demostració al jutge --- que ha tret l'*entrellat* del crim» (1896, *La Veu de Cat.*); *AlcM* el cita d'un escr. coetani gironí, de segona fila; «el que podien ésser --- Horta i Santa Eulàlia de Vilapiscina en aquells temps, mirant de *treure'n l'entrellat* en un llibre --- malgirbat --- F. Carreras i Candi --- "Barcelona" de la *GGC*», Alexandre Galí (comentari del *Coll. B. V.* d'En Maldà). També en trobaríem exs. en els escr. del NE. (com Coromines, que ho digué i escriví sovint), on trobem l'ús següent, menys general.

Aquí ja no es tracta de *treure*, sinó d'un ús independent, i diríem descriptiu, purament designatiu, del substantiu *entrellat*. En el primer cas encara es tracta de fets abstractes: «Hi sucen tots els curials de la província, guarnint entre tots un tal *entrellat* d'incidents, sentències parcials, competències y provisions, que ja no hi ha qui ho entengui», MrnVayreda (*Sang Nova* 30 I, § 8, 60).

Després, cada vegada, més concret: «El laberíntic *entrellat* de la gramàtica llatina», Pous i Pagès (*J. Fragnals*, 11). Encara més, Coromines: «una vegada a Berna, que em serviren una truita de riu --- bullida en un estre de llauna tancat, on es mantenia suspesa per una *entrellat* de filferro»; «voldria que la *Via Júlia* i la *Via Augusta* no restessin perdudes en l'*entrellat* local d'una barriada»; «Entre ella i ell podia formar-se un *entrellat* de figures al passeig, amb clarianes que s'obren i es tanquen, abans de poder-hi fixar els ulls, però entremig de cent braços --- o cintures, l'Enric discernia clarament les de la Giuseppina ---»; «--- un *entrellat* de fustes ---» ('entrecreua-ment' que veu baixar pel Danubi); «--- el carro amb vela, de l'hortolà ---, sota l'embaum de saques --- i cabassos, viatjava --- Tomàs de Bajalta, de boca terrosa sobre la folgada bossa d'espert ---; passat el primer surt, l'instint de conservació --- el feia botre d'impaciència, amb perill d'esbotzar la bossa d'espert o d'esgavellar l'*entrellat* que el protegia, armat damunt del fusell del carro» (article autobiogràfic a *La Nau*, 25-II-1928; *Apologia de Bna.*, 1931, VI, p. 21; *Pina* IV, § 2, 84; *Viatge a Viena*, 1934, p. 50; *Prometeu* XI, § 1, 184).

Són autors tots del NE., encara que el lèxic de Coromines, té tant o més de barceloní. I en tot cas, el següent ho és del tot: «Les descripcions del barri de Ribera, els carrerons i interiors del Born, l'*entrellat* d'estampes retallades, animant edificis i figures dels

temps de la Restauració ---», Agustí Esclassans (1929, crítica del *Pigmalió* de Coromines).

Els altres usos, en canvi, són ben estranys al cat. central, i àdhuc al Principat en general (molts, ni ho entenen), però vivíssims (tant o més i tot que aque!) a Mall. i Val., encara que omesos per llurs diccionaris (per més que és a això que afudeix el garbuix que en fa Escrig 1851, sota l'encapçalament, teòric, «no 's pot traure *traslat* de res: no puede traslucirse cosa alguna en el negocio de que se trata --- quan oscura se presenta la inteligencia de una conversació o escrito»). Deixant-nos de la suspecta mania interpretativa, el sentit de les cites que donaré és clar. No aprovo, però, el procediment usual d'*AlcM* de tallar el nus gordià, ajuntant sense reserves el mot, a la manera d'Escrig, amb el conegut *trellat* 'còpia'. Tesi certament defensable. Però sempre és molt perillós de donar aquestes coses com sobreenteses; i fundar-se amb frases de gent d'estudi i d'arxiu com Obrador Bennàssar.

Primerament escau observar que les dues cites més antigues i d'escriptors de llenguatge més espontani i tradicionalista, són les menys allunyades de l'ús del Princ.: «Sabia embuyar un ram que ningú n'era capàs de treure'n cap ni *trellat*», T. Aguiló (1815); *Rond. de Rondayes*, 9; «Amb tants d'anys com han passat, / sa meua memòria flaca / d'aquella festa tan maca / no 'n treurà cap ni *trellat*: / ja no veig res que 'm record / d'aquell temps ses alegries: / tothom, tothom, ja s'és mort, / y com més trascorren dies, / més se torna el cel funest, / més y més mon cos s'inclina», PdAPenya (JMBover, *BiEscrBal.* II, 89.29.4; = *Poesia Pop.*, p. 105).

No cal dir que és freqüent en els escrits d'Antoni M.ª Alcover —valent borbolleig que n'hi ha—; però ens en fiarem més que de la gent d'arxiu: «S'afica per dins la Ciutat, demana qui demana, aquestes coses, i negú n'hi sabia donar *trallat* ni memòria», *Rond. Mall.* VI, 87; en les enquestes dialectals el mal és que els informants «s'empeguexen y no 'n treym *trallats*» (BDLC 1906, 353); «L'Amo respongué: --- noltros pagesos, després de dues hores de donar-mos castellà i res pus que castellà, tenim es cap que mos brun i mos boiteix, i no som capaços de treure'n *trallat*! Es castellà p'es castellans: noltros som mallorquins ---» (BDLC XIII, 367); «a Canet --- a cercar els mots de les parts de la premsa de vi antiga --- és a la vinya, i el seu fill no sap *trallat* de tals mots» (BDLC XII, 245). Jo mateix m'he deixat dir coses a Mallorca, més d'un cop, com «nigú ha donat *trallat* ---» (Bunyola, 1963).

Enlloc tan vivaç com en les terres valencianes. En els escrits el trobem també allà amb el significat de tenir sentit, expressar idees: «Les chiques de Vinaròs / pòrten lo topo molt gròs: / se pénsion qu' és cabelleira / y és carabaça en arròs. / Y dirà tal vòlta algú: --- Y això trau *trellat*? Qué li fa el rabo pa córrer?», «El célebre Alimónquili / chocà per lo desgraciat, / pues en res tenia gràcia, / ni sustància ni *trellat*;» «parlar molt y no dir res de *trellat*», MGadea (*T. del Xè* I, 227, 248, 130). Altres vegades *trellat* designa un resultat positiu, no expressiu, tirant a la idea de 'pro-